

Williger:
de syno-
norum
origine pro-
prena et
fine.

15 4459

P. 22

PROGRAMMA
DE
SYNODORVM
ORIGINE PROGRESSV
ET FINE

QVO
AD SYNODVM DIOECESANAM
SEYDAE SAXONVM

Kv 2422^g

D. XXII IVNII A. O. R. CIO IO CCXLII

DIGNE CELEBRANDAM
PLVRIMVM REVERENDOS DNN.
SENIOREM PASTORES DIACONVM
ATQVE SVBSTITVTVM

FRATRES IN CHRISTO AMANTISSIMOS
PERAMANTER INVITAT

IO. ZACHARIAS HILLIGERVS, D.
PASTOR ET SVPERINTENDENS

VITEMBERGAE
PREF. EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS.

PROGRAMM

PROLOG

ACT I

ACT II

ACT III

ACT IV

ACT V

ACT VI

ACT VII

ACT VIII

ACT IX

ACT X

ACT XI

ACT XII

171

ב ה

Synodum ex Graeca lingua oriri, inque illa a *σύν, cum,*
& *ὁδός, via,* quoniam *Synodi* variis conficiuntur vi-
is, quibus conscriptis proficiscendum personis, (a)
in proparulo, & confesso est omnium. Vox ipsa
promiscuo fumitur usu, hincque significat *coerum*
coniuualem, ut apud ATHENAEVM, (b) *Σύνδοδος Φιλοσόφων,*
Synodus Philosophorum, item *Σύνδοδος παμμυγῆς ὄχλου,* *Syno-*
odus promiscui populi, & apud POLLUCEM, *Σύνδοδος ἐν οἴνῳ,*
Synodus in vino: hinc notat, *Conuentum ecclesiasticum in*
templo, dum in Constitutionibus Apostolicis (c) clare pro-
nunciatur: Πάν *Σάββατον ἄνευ τῆς ἑνός, καὶ πάντων κυριακῆν*
ἐπιπελῶντες, Συνόδος ἐνφραίνεσθε, quolibet Sabbatho, uno exce-
pto, & quauis Dominica celebrantes Synodum laetamini: com-
munissime autem *Synodus* indicat *Clericorum congregatio-*
nem, non in templis praecise, sed ubicunque se offert oc-
casio, institutam, potestque compositae describi: quod sit *le-*
gitimus & liber conuentus, vel auctoritate magistratus, vel
mutuis exhortationibus, & consensu corporis ecclesiastici,
2
conuo-

(a) Act. IX, 7, *ὡς συνοδούντες τῷ Παύλῳ, iter facientes cum Paulo*, ubi alii poterant praecedere, alii subsequi. v. EDVARDI LEIGHII *Crisi-ca sacra*, p. 317.

(b) Lib. II X, c. 9, *Dipnosoph. Conf. LAERTIUS in Testamento Epi-curi, & GUILIEL. STVCKIUS lib. I. Antiq. coniuual.*

(c) lib. 4, c. 19.

conuocatorum, de sacris rebus deliberantium, ac eo laborantium vt fidei puritas, Ecclesiae salus, & Ministrorum tranquillitas, contra schismata, & alia incommoda asseratur, atque promoueat. Equidem in nouo foedere vnicum solummodo exemplum occurrit, cui, ex confessione omnium, nomen *Synodi* proprie tribuitur, ad cuius etiam regulam, quicquid datur *Synodorum*, informeretur, & instituat, *Actuum* nempe *Apostolicorum* cap. XV, 6, vbi expresse legitur: *Κυνηγήσαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἰδεῖν πρὸς τὰ λόγια ταῦτα, Synodum agebant Apostoli ac Seniores, visuri super negotio hoc.* In antiquo vero instrumento *Synodi* haud raro in peculio Dei sunt habitae, quoties a profanis opinionibus & Paganorum idololatricis superstitionibus, aut immediata Numinis diuini prouidentia & iussione, aut pia Ducum, Iudicum, Regum Prophetarumque cura animi mortalium repurgandi fuerunt. Simile quid habet illa conuocatio, qua, lumen Patriarcharum fulgentissimum, *Iacobus*, de Sichem diuino mandato in Bethel migraturus, familiam suam congregauit, & idola ab illis accepta, sub quercu defodit, Gen. XXXV, 1-4. Israelitas inter *Moses* primitus *Synodus*, reparandi cultus diuini ergo, instituit, dum lex in monte Sinai, sub tonitru, & horrendis tempestatibus, per altissimum Deum promulgabatur, ac populus ritu solemnium vni vero Deo adstringebatur, Exod. XIX, 7, seqq. Sic, cum *Aaron* *μοχοποιία* plebem, in Aegyptiorum idololatriam propensam, seduxerat, *Moses* de monte, a colloquio cum Deo reuersus, omnem turbam filiorum Israelis congregauit, ac nouiter idololatriam & pietatis summam eis praescripsit, Exod. XXXII, 26, seq. Porro, cum idem *Moses* didicerat ex Domino, instare diem mortis suae, vniuersam multitudinem prius in *Synodum* coegit, in qua totius consuetudinis ac vitae Iudaeorum in Palaestina, legis breuissimam synopsis, heroico carmine, vt FL. IOSEPHVS (d) censet, comprehensam, illi ediscendam proposuit,

(d) lib. 4, *Antiquit. Iud.* cap. 8.

fuit, ac testamentaria benedictione curriculum vitae tandem concludit, Deut. XXXI, 28, sqq. quo in loco septuaginta viralis versio vocem לִּבְרִית elegantissime exprimit per ἐκκλησιαστικῶν , *Synodi* naturam exacte docentem. Pari assiduitate *Iosua*, postquam consenuisset, *Synodum* ad quercum Iacob collegit, & idolis abiectis, foedere iterato, nationem Deo deuinxit, cap. XXIII, 1, sqq. *Samuel* item diuino plenus Spiritu, conuocauit gregem Mizpam, &, habita *Synodali* concione, ab omni eam impietate discedere iussit, 1. Sam. VII, 5, sqq. Horum Θεοφορέων exemplum imitabatur *Dauid*, adeo, vt videns, sub tyrannide Saulis, cultum Dei corruptum iri, exordio statim regiminis, *Synodum* consilio cum optimatibus communicato indiceret, 2. Sam. VI, 1, sqq. Quem *Salomon* filius subsequabatur, & tribubus in templi dedicatione Hierosolymam coactis, eis, in religionis propagatione, ad constantiam cohortabatur, 1. Reg. II X, 1, sqq. Pariter *Achab*, Rex alias improbissimus, ad Eliae rogatum, gentem cunctam, regioni suae subiectam, cum primis Baaliticorum sacrorum antistites congregauit, & quis verus Deo seruiendi modus sit, miraculose cognouit, 1. Reg. XII X, 19, sqq. *Iebu* quoque, ad reformationem Ecclesiae diuinitus excitatus, *Synodum* adornauit, in qua sacrificulos Baalis miro stratagemate confodit, 2. Reg. X, 18, sqq. Posthac piissimi Reges, *Assa*, *Iosaphat*, *Hiskias*, *Iosias*, & quotquot eis sunt annumerandi, mediante *Synodo*, subditos a vitiiis ad virtutis studium reuocarunt. Inde eximie pater, potestatem indicandi *Synodum*, hancque *uniuersalem*, non sterisse apud Sacerdotes, sed apud Duces Israelitarum, & post apud Iudices, ac Reges eorum, nec Clericos duntaxat, quin Summates, atque populum liberam voti facultatem obtinuisse, nec iuxta vnius Doctoris, aut Regis praescriptum & placitum, nec iuxta ἐλεοθερησιαν , sed, iuxta expressum Dei verbum, decisos esse abortos controuersiae casus. Ceterum, pro numero & diuersitate locorum, ac personarum, vnde conscribuntur *Synodi*, variationem for-

tiuntur. Sunt enim, quas nominemus *generales, oecumenicas*, seu *uniuersales*, cum ex toto, Christi nomen professi, coetus orbe conuenere Deputati, ad res sacrationes tractandas & iudicandas, quarum sex numerantur. (e) *Prima* dicitur *Nicaena*, edicto Imperatoris Constantini coacta, A. C. 324 contra Arium, Alexandrinae Ecclesiae presbyterum, & eius asseclas, negantes Saluatoris Iesu Christi Deitatem, congregatis 318 Episcopis, & uiris excellentibus, qui *Symbolum* conscripserunt Nicaenum. *Secunda* audit *Constantinopolitana*, celebrata sub imperio Gratiani Caesaris, A. R. O. 384 collectis in ea Patribus, siue Episcopis, 180 contra Macedonium, & qui placita eius approbarunt, Sabellium, & Apollinarem, impugnantes Spiritus diuini Deitatem. *Tertia* nominatur *Ephesina*, Ephesi congregatis, anno a partu virginis, 434, Theodosio Iun. magno & religioso Principe regnante, ducentis plus minus Patribus, contra Nestorium, docentem, duas esse hypostasias in Christo distinctas, vnam Dei, alteram hominis. *Quarta* refertur *Chalcedonensis*, A. C. 454, sub Mariano Principe, Chalcedoni conuenientibus Patribus 630, contra Eutychem, & Dioscorum, fabulantes, Christum vnus esse naturae, & carnis phantasma gestasse. *Quinta* est *Constantinopolitana secunda*, ab Episcopis 166 sub Imperatore Iustiniano instituta A. C. 552 contra Nestorii, Originis, Euagrii, Didymi & Theodori errores. *Sexta* dicitur *Constantinopolitana tertia* A. C. 682, imperium tenente Constantino, Heraclii nepote, ordinata a 289 Episcopis, ad extirpandum Honorium, Sergium Pyrrhum, & complices, qui conabantur, Christo vnam *Σιλω*, vel voluntatem, atque actionem, tribuere, dicti ideo *Monorbeletae*. Sunt porro *Synodi*, quas vocitemus *Nationales*, seu *Prouinciales*, cum ex natione integra, v. g. *Germania*, *Gallia*, *Hispania*, & id genus aliis regnis, conscripti confluunt *Episcopi*, ac *Sacerdotes*, ad consultandum de seruanda fidei puritate, doctrinae vnita-

(e) vid. AD. RECHENBERGIVS in *Hierolexico*, p. 1591, seqq.

vnitate, de disciplina, atque pace Ecclesiarum, quales ex-
 titere, si ordine alphabetico liceat aliquas nominasse, *A-*
lanconensis, Belgica, Carentonensis, Dordracena, Dresden-
sis, Florentina, Gangrensis, Illyriciana, Mediolanensis, Mon-
zibelligartensis, Regiomontana, Seruestana, Thoruniensis,
Tridentina, Vincentina, & Wirtebergensis. (f) Sunt deni-
 que *Synodi*, quas dicimus *particulares*, seu dioecesanas, item-
 que *Episcopales*, & priuatas, cum ex districtu certo delecti
 confluunt Ecclesiae Ministri, ex ordinatione *Superintendentis*
 in sua dioecesi, vel *quotannis*, prout olim constitutum
 erat, (g) ut quiuis *Ephorus Synodum anniuersariam*, post
 Paschatos Festum, conuocatis omnibus Pastoribus, oppida-
 nis pariter, ac paganis, suae dioeceseos institueret, & in il-
 la cum Clericorum doctrinam more sue, tum auditorum pro-
 fectus & defectus, in fidei & vitae fundamentis studiosissime
 inquireret, vel *interdum*, absque certi anni & mensis de-
 finitione, abrogatis *Synodis annuis dioecesanis*, ob finem in-
 tentum, non vbiuis obtentum, & expensas, aerariis sacris
 temere plane, & sine villo fructu, factas, (h) cuiilibet *Super-*
intendenti integrum est relictum, vt *Synodum* cum suae dioe-
 ceseos Pastoribus *quandoque* habeat, sub certis tamen *limi-*
tatis finibus, vt vel *mutuis* institutis *colloquiis*, more dispu-
 tantium, *argumentum* fidei, aut morum, controuersum, a-
 pte inuestigetur, vel *casus dubii pastorales* sollicitate enoden-
 tur, vel *viduarum orphanorumque* tempestiua habeatur ra-
 tio, & *animorum coniunctio*, inter verbi diuini praecones,
 con-

(f) Vid. Io. ANDR. SCHMIDII *Lexicon ecclesiasticum* P. III, p. 72.

(g) Vid. *Articul. general. de anno 1577. von Wahl und Amt der Superintenden-*
ten. Conf. ANDR. BAYERVS in *Additionibus ad Iurispuden-*
tiam ecclesiasticam CARPZOVII lib. I, *defin. V, no. 1, p. 3, sqq.*

(h) Per *Ordinationem ecclesiasticam, etc.* vom Synodo beim Ober-Confis-
 storio, dargegen aber wir ic. Conf. ZIEGLERVS, in *Tract. de Super-*
int. cap. 28, §. 6, 7.

VIII DE SYNODOR. ORIG. PROG. ET FINE

confirmetur, euitatis aerarii sacri nimiis impensis. (i) Celebrari igitur *Synodos dioecesanæ* identidem *Hagnoæ, Fribergæ, Cygneæ, Chemnitii, Annaemontani, Torgauiae, Belrizii, Liebenwerdae*, & alibi in commodum Ecclesiae praestantissimum, publica testantur documenta. Ipsemet iam duos institui *Synodales conuentus* in mea dioecesi, primum d. 5. Aug. A. O. R. M DCC XXIX, programmate edito, de *Canonica libri Escher autoritate*: alterum d. 17. Iulii A. C. M DCC XXXIII, praemisso ingenii foetu, de *Augustana Confessione, norma concionum sacrarum secundaria*, cum singulari Superiorum approbatione, & luculento meae curæ concreditorum fructu. Ad tertium nunc Vos, *Viri Perreuerendi, Clarissimi, atque Doctissimi, Fratres in Christo Dilectissimi, congressum* extimulo *Synodicum*, hisque literis publicis officiose atque peramanter inuito, vt d. 22 Iunii, siue *Veneris* die, ante *Festum Iohannis Baptistæ*, omnes ac singuli, nullo excepto, circa *horam septimam matutinam*, Deo dante, incolumes me adeatis, & *concione* primum in templo Seydensi ex Matth. III, 13. 17 *circulari* habita, posteaque oratione in museo meo, de *Vitiis vocationis Ministrorum Ecclesiae Synodali* audita, aliquot *Thesium praescriptarum* veritatem *disputando* exacte exquiratis, *grauamina* in vestris, vt amant loqui, *parrochiis* obuia, pro lubitu exponatis, & neruum mei cum vestro animi coniunctionis denuo corroboretis. Deum, moderatorem *Synodorum* omnipotentissimum, calidissimis veneror precibus, vt, adstructa porro *Synodorum* dignitate, *tertiam* hanc *Synodum* gratiose respiciat vultu, & benignissime concedat, vt illa vergat in sui sanctissimi nominis gloriam, in amplissimum Ecclesiae nostrae emolumentum, & omnimodam nostrorum omnium salutem temporalem pariter, ac aeternam. Dabantur *Seydae Saxonum*, d. 12 Iunii, anno recuperatae salutis,

CIO IO CC XLII.

(i) Vid. CHRIST. GOTTL. LEHMANNI *Tract. de Officio Superintendentis in Electoratu Saxoniae*, cap. 23, p. 105, 109.

BS) o (SS

MC

K 2422a

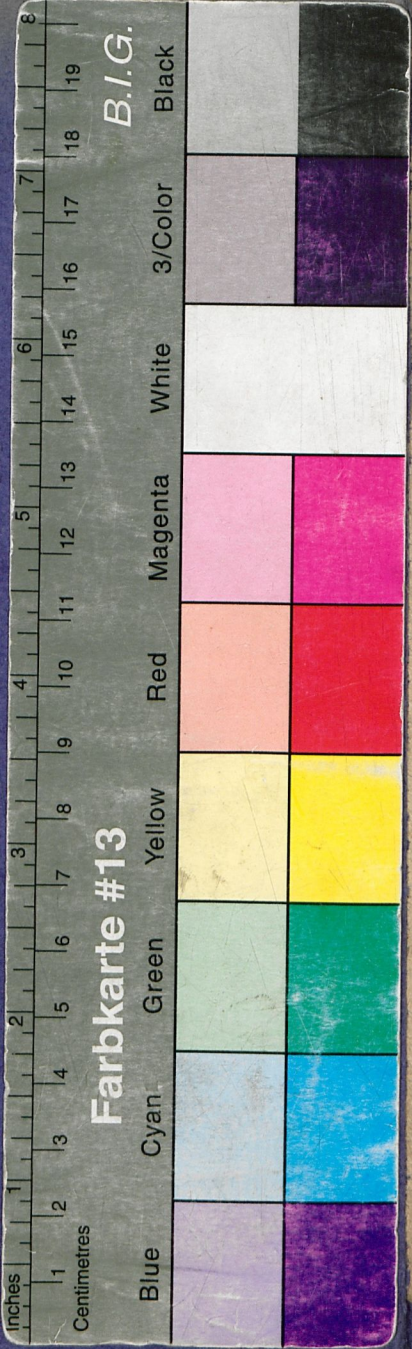
Vol 18

ULB Halle
005 712 009

3

15 4459

P. 22

Kv 2422^a

PROGRAMMA
DE
SYNODORVM
ORIGINE PROGRESSV
ET FINE

QVO
AD SYNODVM DIOECESANAM
SEYDAE SAXONVM

D. XXII IVNII A. O. R. CIO IO CCXLII

DIGNE CELEBRANDAM
PLVRIMVM REVERENDOS DNN.
SENIOREM PASTORES DIACONVM
ATQVE SVBSTITVTVM
FRATRES IN CHRISTO AMANTISSIMOS
PERAMANTER INVITAT

IO. ZACHARIAS HILLIGERVS, D.
PASTOR ET SVPERINTENDENS

VITEMBERGAE
PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI
ACADEMIAE A TYPIS.

KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄTS-
DRUCKERIE

